

Розділ IV. Історико-прогностичні дослідження педагогічної науки

doi: 10.15330/msuc.2016.15.131-135

Мирон Вовк,

кандидат педагогічних наук, професор,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Myron Vovk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)
kmd@pu.if.ua

УДК 37:78-054
ББК 74.200.541.3

ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ЕТНОПЕДАГОГІКИ

TARAS SHEVCHENKO'S OEUVRE IN THE FORMATION OF UKRAINIAN MUSIC ETHNOPEDAGOGICS

На матеріалі творчості Т.Шевченка, автор робить спробу аналітичного аналізу формування національних почуттів і свідомості, що є неможливим поза рідною мовою, народною піснею, звичаями та традиціями, поза історичною правдою. Поетика «Кобзаря» виросла з фольклорної стихії, зберігши пісенну вільність, розкутість, грацію, ритміко-інтонаційне розмаїття. Разом з тим, твори більш пізнього періоду Т. Шевченка, становлять нову мистецьку якість. Нова якість «Кобзаря» – це символіка народної пісні, що аргументовано доводить найвищий прояв музичної етнопедagogіки та педагогічної мудрості української нації.

Ключові слова: фольклор, козацьке мистецтво, музика, національна культура, виховний ідеал, етнопедagogіка.

The author makes an attempt of analytical analyses of formation of national feelings and consciousness that is impossible without mother tongue, national songs, customs and traditions, without historical truth on the materials of T. Shevchenko's oeuvre. «Kobzar»'s poetry grew up from the folk ethic preserving song freedom, graciousness, rhythmic and intonation variety. Alongside with this, Sevchenko's works of later period present quite a new art quality. «Kobzar»'s new quality means folk song symbolism that of musical ethnopedagogics and pedagogical wisdom of Ukrainian nation.

The historicism of Ukrainian musical ethno-pedagogics has been lost by our people through ages because of lack of statehood. Though, it has preserved bright samples of songful oeuvre which in its turn has become the artistic expression of thoughts and feelings. T.H. Shevchenko on the empirical level used examples of Ukrainian songs for upbringing children, youth in particular. Folk songs have become bright samples of ethno-pedagogical works by means of which Ukrainian youth was learning its history. It has also been brought up by people on the life examples of fighters-heroes.

Taras Shevchenko's musical and pedagogical inheritance analysis proves that majority of the songs used by the poet shows the upbringing problems as something unitable with ethno-pedagogics and the formation of spirituality by means of music. Those were the works by Hydne, Motsart, Bethhoven, Shopen which rose up high feelings in Shevchenko. Musical ethno-pedagogical ideal was expressed in the poet through his love for the Motherland, through organic unison with native nature, customs and traditions, through the mother tongue, its word, which was put by the poet to guide the Ukrainian nation. According to Shevchenko, clever consciousness means deep religiosity. Carol songs, spring songs, bread-making and house-hold Ukrainian songs often reflect Ukrainian person's religious mood and his/her world outlook, which are enlightened with God's love in melodic moods.

Shevchenko word singing has been contributing up till now to the artistic traditions development that has formed musicality of the nation and makes people think over the eternal question of existence, feel the inside waking-up of the soul miracle and tries to reach by mind the logics of the musical thought.

Key words: folklore, Kossacks' art, music, national culture, bringing up ideal, ethnopedagogics.

На матеріалі творчості Т. Шевченка, автор делає попытку аналітичного аналізу формування національних чувств і свідомості, що неможливо без рідного мови, народної пісні, обрядів, традицій і історичної правди. Поетика «Кобзаря» формувалась на фольклорній стихії, сохранив пісенну вокальність, розкрепощеність, грацію, ритмоінтонаційне різноманітність. Таким образом, произведения более позднего периода

Т.Шевченка, представляють нове качество искусства. Новое качество «Кобзаря» – это символика народной песни, что аргументировано подтверждает наиболее высокое проявление музыкальной этнопедагогики и педагогической мудрости украинской нации.

Ключевые слова: фольклор, казацкое искусство, музыка, национальная культура, воспитательный идеал, этнопедагогика.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. «Кобзар» Тараса Григоровича Шевченка став настільною книгою кожного українця, назва якої взята з кобзарства народних співців, що засобами гри на кобзі зберігали в піснях минуле, оспівували сучасне й заглядали в майбутнє українського народу. Співець свого народу кобзар-бандурист став тим образом, до якого постійно звертається поет через думи, вистраждані й пережиті, свої кривди та правди свого народу. Улюблені герої, оспівані поетом, – це повстанці-гайдамаки, козаки-запорожці, які виступали оборонцями свого народу, свого краю, носії народної правди й честі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Чимало питань етнопедагогіки взагалі й української зокрема ще мало досліджено. Це стосується збору етнопедагогічних матеріалів, визначення їх місця в педагогічній науці й використання етнопедагогічних традицій та звичаїв у сучасному національному вихованні. Проте слід зауважити, що за роки незалежності України окремі праці музикознавчого характеру й етнопедагогічних досліджень дали змогу більш широко поглянути на цю проблему. До авторів таких праць ми відносимо Б. Кіндратюка, С. Грица, М. Стельмаховича, В. Кононенка, Б. Ступарика, С. Карпенка, С. Копчака, Н. Лисенко. Зважаючи на загальні успіхи й науково-практичні досягнення різних галузей етнопедагогіки що і стало причиною більш глибокого дослідження даної проблеми.

Поет підкреслює велику силу музики, її вплив на формування почуттів людини. Лихо та зло мають бути подолані боротьбою за волю і свободу.

Виховну дію кобзаря-співця Т. Шевченка вложив в оцінку людських стосунків, розкриваючи зраду козацького полковника Сави Чалого під час гайдамацького повстання 1734 р., за що він був страчений гайдамаками загону Гната Голого.

Музична етнопедагогіка поета поглиблюється через пропаганду українських народних пісень, що розкривають їхню виховну суть про Гриця [8, с. С.52, 61, 70.] та веснянку [8, с.48]. «Пісня ся говорить про парубка, що любив двох дівчат, поки одна з них не струїла його: основна ідея пісні виражена в словах дівчини-чарівниці: «Ой мамо, мамо, жаль ваги не має, нехай Грицуньо двох не кохає»: правдиве, могутнє чуття мстить над легкодушною та нещирою зневагою любові», [6, с.48] – моралізує Іван Франко. Використання музично-пісенних образів створило прекрасний зв'язок слова й мелодії, які в традиціях, звичаях та обрядах визначають основні закономірності становлення музичної етнопедагогіки українця. У розповіді про поміщика Н. Д. Білозерського. Шевченко відзначив, що «этот филантроп-помещик так оголил своих крестьян, что они сложили про него песню, которая кончается так:

«А в нашего Білозера

Сивая кобила,

Бодай же його побила лихая година».

«Наивное, невинное мщение!» [7, с.230]. Напевно, на думку поета, покарання для поміщика повинно бути іншим. Шевченко знав велику кількість народних пісень, образне значення яких підсилювало почуття і сприйняття звучання музики поетичного слова.

Формування мети статті. На матеріалі творчості Т.Шевченка розкрити становлення і розвиток української музичної педагогіки, та її вплив на духовну культуру української нації.

Історизм української музичної етнопедагогіки, якого наш народ віками був позбавлений через відсутність державності, зберіг блискучі зразки пісенної творчості, які стали художнім вираженням думок і почуттів. Т. Шевченко на емпіричному рівні використав українські пісенні зразки для виховання дітей, особливо молоді. Він оспівував Запорізьку Січ, яку Катерина II, окуповуючи Україну, зруйнувала в 1775 році, позбавивши вольностей українське козацтво й важливі паростки державності. Боротьба проти Московщини, Туреччини, Польщі зафіксована в пісенній народній творчості, де слово й мелодія аргументовано доводять найвищий прояв педагогічної мудрості. Українські народні пісні стали яскравим взірцем міні-етнопедагогічних творів, через які молодь пізнавала свою історію, виховувалася на прикладах життя народних борців-героїв. Серед них Богдан (Зеновій) Хмельницький, Северин Наливайко, Павлюга (Павло Бут), Іван Підкова, Конашевич (Петро Сагайдачний), Іван Богун, Іван Гонта, Максим Залізняк, Павло Полуботок, Іван Мазепа, Петро Дорошенко, оспівані українським народом і озвучені Кобзарем.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз музично-педагогічної спадщини Т. Шевченка свідчить, що в більшості пісень, використаних поетом, розглядаються виховні проблеми як єдине ціле з етнопедагогікою, формування духовності засобами музики. Українська музична етнопедагогіка Т. Шевченка формувалася на знаннях світової класичної музики. Класична музика була одним із великих захоплень поета. Музичні твори Гайдна, Моцарта, Бетховена, Мейєрбера, Шопена, Вебера, Верстовського, Глінки викликали в нього високі почуття. Про це свідчать записи Шевченка у дворічному «Щоденнику» за 1857–1858 роки. 1 грудня 1857 року поет після слухання музики записав: «Виртуоз этот некто господин Татаринов. Между прочим он сыграл несколько номеров из «Пророка» и из «Гугенотов» Мейербера

и вознёс меня на седьмое небо» [7, с.212]. Прослухавши оперу «Іван Сусанін» М. Глінки, поет із захопленням відзначив: «Вечером в цирке-театре слушал оперу «Жизнь за царя». Гениальное произведение! Безсмертный М. И. Глинка!» [7, с.274]. Повертаючись із заслання на пароплаві «Князь Пожарський» на Волзі, Шевченко слухає гру на скрипці вільновідпущеного Олексія Панфіловича Панова. «Три ночи сряду этот вольноотпущенный чудотворец безмездно возносит мою душу к творцу вечной гармонии пленительными звуками своей лубочной скрипиці» [7, с.146-147]. Це свідчить, що Т. Г. Шевченко глибоко цінував етноінструментарій, його вплив на глибинні людські почуття, на благородство класичної музики та виконавської майстерності.

Шевченкова музична етнопедагогіка переконливо доводить, що формування національних почуттів і свідомості не може бути поза рідною мовою і народною піснею, поза рідними звичаями й обрядами, поза історичною правдою. «Та хоч поетика «Кобзаря» багато в чому справді виросла з фольклорної стихії, зберігши пісенну вільність, розкутість, грацію, ритміко-інтонаційне розмаїття, однак не важко помітити, що порівняно з фольклором поезії «Кобзаря», твори більш пізнього періоду, становлять нову мистецьку якість» [8, с.10], – справедливо звертає увагу Олесь Гончар у вступній статті до «Кобзаря» «Вічне слово». Нова мистецька якість «Кобзаря» – це символіка народної пісні, що аргументовано доводить найвищий прояв педагогічної мудрості.

Педагогічні погляди Т. Шевченка пов'язані з музичною педагогікою як важливим засобом формування почуттєвості українця. 17 червня 1857 року П. Куліш пересилає Т. Шевченку «Записки о Южной Руси», про що поет записує: «Я эту книгу скоро наизусть буду читать. Она мне так живо, так волшебю живо напомнила мою прекрасную бедную Украину, что я как будто с живыми беседую с её слепыми лирниками и кобзарями. Прекраснейший, благороднейший труд» [7, с.44]. Ці погляди зафіксовані в «Кобзарі» в його посьяті Миколі Маркевичу, автору поетичної збірки російською мовою «Украинские мелодии» та п'ятитомної «Истории Малороссии».

Розглядаючи етномузику «Кобзаря», зауважуємо, що простота її мелодичної побудови та органічний зв'язок із народною педагогікою давали добрі виховні результати. «І це безсумнівно: народна пісня була матір'ю Шевченкової поезії. До з'яви Шевченка український народ мав уже багатовікову культурну традицію, усну і писемну, мав скарби літописів, багатющий фольклор з великим епосом козацьких дум та незрівняною красою ліричної пісні, мав, нарешті, найбільше надбання своєї національної культури – мову, таку образну, співучу, яскраво поетичну, мову, що була ніби створена для поетів» [8, с.10], – визначає Олесь Гончар. Велику виховну функцію мали ліричні пісні про кохання, родинний побут, виховання дітей, веснянки, які так щедро використав поет.

Народну педагогіку, моральні закони українського села в поемі «Катерина» поет розкрив і за допомогою народної пісні, її повчального характеру.

Українські пісні про зраду, невірне кохання поет використовує впродовж усієї поеми. З цього приводу Олесь Гончар відзначав, що «народна пісня була матір'ю Шевченкової поезії» [8, с.9]. Етнопедагогічний підхід поезії Шевченка забезпечує єдність поглядів на повчання батьків і народний характер музики, мови й народну педагогіку. Завдячуючи такому аналізу, стає можливим наукове проникнення в глибини музичної етнопедагогіки й мовної лінгвокультури. У поемі «Катерина» він розкриває ту велику кривду, що робила Україні Московщина.

Історія української музичної етнопедагогіки не може не врахувати такі історичні процеси, як татарське іго, турецька й польська експансія, понад трьохсотрічне московське поневолення, що слугувало визначальним чинником формування національних особливостей свободи пісенної культури. Вона була тісно пов'язана зі своїми захисниками – запорізькими козаками, гайдамаками, що знайшло втілення в тузі й журбі поета в його «Кобзарі». «В милозвучності, в ласкавій співучості Шевченкового слова і навіть у карбованих ритмах його найсуворіших поезій весь час бринить музикальність народної душі, у змінах інтонаційних малюнків, до яких поет раз у раз вдається навіть у межах одного твору, перед нами зримо виступає мовби самий психологічний процес творчості» [8, с.30], – запевняє нас Олесь Гончар. Виходячи з того, що виховний ідеал є історично детермінований, «в різні історичні періоди люди по-різному розуміли мету і, відповідно, їхні уявлення про вірець досконалості були різними» [5, с.8], аналіз пріоритетних цінностей у навчанні та вихованні молоді здійснювався на прикладах визвольної боротьби й її героїв-визволителів – козаків. Шевченко визначає своїх героїв – витязь народний, повстанець-гайдамака, козак-запорожець, вони обороняють рідний край, своїх дітей і кохану дружину, своїх побратимів.

Конкретизуючи педагогічний ідеал через призму етномузики, Т. Шевченко використав народні пісні, які, завдячуючи своїй музикальності, запам'ятовував і через них виражав свою любов до України й тугу за нею. Музичний етнопедагогічний ідеал проявився в поета через любов до Батьківщини, через органічну єдність із рідною природою, традиціями та звичаями, через рідну мову, її слово, яке поет поставив на сторожі української нації. Важливий етнопедагогічний принцип природовідності у творчості поета простежується постійно. Так, 14 липня 1857 року Тарас Шевченко в «Щоденнику» звертає увагу на красу українського села: «О моя бедная, моя прекрасная, моя милая родина! Скоро ли я вдохну твоим живительным, сладким воздухом» [7, с.100], – із сумом плекає свої надії на свободу з Орської фортеці. Народна пісня живила поетові надії не тільки на власну свободу, а й на волю українського народу. Ці музикальні міні-твори несли в собі виховний ідеал. «Відомо, що українська пісня змістом, багатством, глибиною і різноманітністю переживань, відбитих у ній, красою й мелодійністю посідає одно з перших місць серед пісень народів світу» [2, с.120], – стверджує Григорій Ващенко, який довгий час проживав за межами України й провів дослідження «Система освіти в самостійній Україні» з проблем формування виховного ідеалу.

Автор «Виховного ідеалу» розглядає етномузику як важливий виховний засіб етнопедагогіки, стверджуючи, що «дослідник народної пісні мусів би розглядати її в цілому як єдність музики і слова» [2, с.120]. В історії

української музичної етнопедагогіки виховний ідеал виражається не тільки у творах філософів, педагогів, а й у творах поетів чи письменників, які пов'язали слово з красою мелодичних побудов. Народні уявлення про мету виховання молодого покоління не меншою мірою віддзеркалюються в народних музичних творах, які характеризують не тільки її історичну значимість, а й плекають національну свідомість розумного й працьовитого українця. Розумна свідомість, за Шевченком, – глибока релігійність. Коляди, веснянки, великодні, жнивварські, хліборобські та побутові українські пісні часто відбивають релігійні настрої й світогляд українця, що з Божою любов'ю висвітлюється в мелодичних настроях. Релігійні переживання, особливо через музику (спів літургії, псалми, похоронні й т. д.), відбивають почуття, які можуть бути настільки тяжкими й глибокими, що їх важко пояснити словами. «Друга особливість музики полягає в тому, що вона впливає на емоції людини безпосередньо, тим часом, коли всі інші види мистецтва діють на почуття посередньо через думки і уявлення» [2, 120]. Часто дослідники етнопедагогіки аналізують тексти народних пісень, залишивши осторонь мелодію. При цьому забувають, що без мелодії пісні немає, є тільки вірш, народна поезія. Тільки сплав слова й мелодії можуть вплинути на почуття і викликати їх [2, 120].

Шевченко у своїй творчості сповідує глибоку релігійність. Поєднання віри в Бога й любові до України проявилися в псалмах, які співали лірники, кобзарі, в поєднанні зі співом дяків виховували духовність українців.

В «Автобіографії» поет згадує, що «на осьмом году лишившись отца и матери, приютился он у дьячка в школе в виде школяра-попыхача. По многотяжком двухлетнем испытании прошел он грамматику, часословец и, наконец, псалтырь. Дьячок, убевившись в досужестве своего школяра-попыхача, посылал его вместо себя читать псалтырь по усопших крепостных душах, за что и платил ему десятую копейку, яко поощрение» [7, с.28]. Уміння співати псалми й набожні пісні в поєднанні з речитативом допомогло Шевченкові вслухатися в мелодії і тексти кобзарського мистецтва.

Т. Г. Шевченко розглядав народне виховання як емпіричні знання й масову традиційну практику підготовки молоді до життя; створення сім'ї і виховання дітей; залучення до засвоєння матеріальних і духовних цінностей народу, широкого людського досвіду через народні традиції та звичаї; любов до України, свого народу й глибокої християнської моралі; виховання борців за долю України; боротьбу з кріпосництвом та окупантами. У народній пісні поет знаходить педагогічну мудрість українців і велику правду, чим живилася впродовж усього життя його творчість. Через музичну етнопедагогіку Кобзар узнав про героїчне минуле свого народу. Про народне повстання Коліївщину 1768 року на чолі з Максимом Залізником та Іваном Гонтою поет дізнався від свого столітнього діда Івана, який особисто знав багатьох учасників повстання.

Про молоді роки, коли служив Тарас козачком у пана Енгельгардта, поет у 1860 році до журналу «Народное чтение» в автобіографії писав: «Я нарушил барский наказ, напевая чуть слышным голосом гайдамацкие унылые песни...» [1, с.10].

Шевченко звертає увагу на художню та виховну недооціненість українського епосу пісень-дум, які його вражали й знаходили своє перевтілення в його оригінальних творах. Таке перевтілення ми спостерігаємо в поемах «Слепая», «Гайдамаки» та багатьох інших.

Після заборони царського режиму писати й малювати пісня для поета-солдата стала не тільки розрадою і втіхою, а й стимулом до проявлення нескореності творчого духу. У вірші «І знов мені не привезла...» звертає увагу на значимість для людини й для нього української пісні, яка притамувала біль відсутності листів з України.

Пісня супроводила Шевченка в солдатській неволі й нагромаджувала протест проти кривди та знущання над його нацією. Про це поет робить запис у своєму «Щоденнику» й цим самим указує на етнопедагогіку народної пісні. Жорстоко покараний шпіцрутенами солдат Скобелев співає українську народну пісню. Поет звертає увагу на чарівність мелодичної побудови та її задушевність. «Этот рядовой Скобелев, несмотря на свое прозвание, был мой земляк, родом с Херсонской губернии. И в особенности мне памятен по малороссийским песням, которые он пел своим молодым мягким тенором удивительно просто и прекрасно.

Я забывал, что я в казармах слушаю эту очаровательную песню. Она меня переносила на берег Днепра, на волю, на мою милую родину. И я никогда не забуду этого смуглого полунагого бедняка, штопающего свою рубаху и уносившего меня своим безыскусственным пением так далеко из душевной казармы» [7, с.256].

Повертаючись із заслання, Шевченко знову звертається до народної пісні та її значення для виховання почуттів. У Нижнім Новгороді поета зустрічає М. Щепкін і про цю зустріч є запис у «Щоденнику», який стосується виконавства: «Сегодня вечером пригласил он для меня какую-то г. Грекову, мою полуземлячку, с тетрадью малороссийских песен. Прекрасный, свежий, сильный голос, но наши песни ей не дались, особенно женские. Отрывисто, резко, национальной экспрессии она не уловила. Скоро ли я услышу тебя, моя родная задушевная песня?» [7, с.257]. Опираючись на музичальність Шевченка, необхідно відзначити, що «майже всі дослідники, колишні і теперішні, виокремлюють такі типові риси українського національного характеру, як демократичність, волелюбство, емоційність, що виявляються у музичальності, наближеності українців до природи, культі жінки і родини, релігійності, толерантності до інших народів, працелюбності, гостинності тощо» [5, с.119], – акцентують дослідники етнопедагогіки українців. У «Щоденнику» ми прослідковуємо захоплення співом дружини М. Максимовича, українського фольклориста, мовознавця, історика – Марії Максимович, що «весь вечер пела для меня наши родные задушевные песни. И пела так сердечно, прекрасно, что я вообразил себя на берегах широкого Днепра. Восхитительные песни! Очаровательная певица!» [7, с.257]. Там само знаходимо цікавий запис: «Я у

Аксаковых и с наслаждением слушал мои родные песни, петье Надеждой Сергеевной. Все семейство Аксаковых непритворно сердечно сочувствует Малороссии, и ее песням, и вообще ее поэзии» [7, с.256]. Поет записує текст історичної пісні про Устима Кармелюка й критикує поета Тимка Падуру, звертаючи увагу на незадовільний поетичний текст твору. «Сочинение этой весьма немудрой песни приписывается самому Кармелюку. Клевещут на славного лыцаря. Это рукоделье мизерного Падуры» [7, с.258-259]. Звертаючи увагу на мелодію пісні й образ народного месника, поет записує її текст.

Крім цієї історичної пісні про Кармелюка, поет захоплювався піснями про історичні постаті українського народу, що боролися за його волю. Це – «Про Морозенка», «Про Нечая», «Про Сагайдачного і Дорошенка» та інші.

Пісенна творчість українського народу, її педагогічне й виховне значення захоплювали поета, який «постійно дбав про збереження неоцінених народних скарбів, сам записував пісні й карбував у пам'яті, пристрасно стежив за роботою збирачів-фольклористів, підтримував дружні зв'язки з багатьма укладачами й редакторами фольклорних видань, зокрема з Д. Каменецьким, М. Максимовичем, М. і А. Маркевичами, А. Метлинським, П. Чуйкевичем та іншими» [1, с.18], – підтверджує Марія Білинська у своїй праці «Грає Кобзар, виспівує».

Надаючи народній пісенній творчості виняткового значення, Шевченко її розглядав як посередника між своєю поезією і народом. Зважаючи на те, що поет мав розвинені музичний слух і пам'ять, його сучасники цінували не тільки за талант поета й художника, а й як неабиякого співака-виконавця. У згадках старого садівника парку села Качанівки знаходимо: «Отут, під дубом, мій батько й інші кріпаки ще старого Григорія Степановича Тарнавського сходилися ночами слухати, як Тарас Григорович Шевченко співав їм пісні: він співає, було, а люди плачуть». Найулюбленіша пісня поета – «Ой зійди, зійди, зірко моя вечірня».

Про цю пісню згадує М. Грінченко – «Шевченко і музика». Виконавство народних пісень Т. Шевченком справило велике враження на П. Куліша: «...такого або рівного йому співу не чув ні в Україні, ні по столицях. Порвались разом усі розмови й між старшими, й між молодими. Посходились із усіх світлиць гості до зали, мов до якої церкви. Пісню за піснею співав наш соловей, справді, мов у темному лузі серед червоної калини... І, скоро вмовкав, зараз його благали ще заспівати, а він співав і співав людям на втіху, а собі самому ще й на більшу» [1, с.20]. Ф. Лазаревський згадує: «Шевченко прочитав напам'ять свою поему «Кавказ», «Сон» та ін., проспівав кілька улюблених своїх пісень: незмінну «Зіроньку», «Тяжко-важко в світі жити».

Шевченкова співоча етнопедагогіка заклала в його поезію таку музичальність, що надалі склала основу для народної і композиторської творчості. Пісенність Шевченкового слова дала великий поштовх до розвитку української музичної етнопедагогіки. Вона сприяє до сьогоденного дня розвитку пісенних традицій, що сформувало музичальність нації з великим пісенним фольклором. Музика здатна не лише збудити емоції, поверхню нашої душі, а й змушує замислюватися над вічним питанням буття, відчуті пробудження в собі душевної таємниці й намагається розумом осягнути логіку музичної думки. У цьому, власне, полягає головна виховна роль музики, її етнопедагогіка.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розглядаючи етномузику «Кобзаря» Т.Шевченка, зауважимо, що простота її мелодичної побудови і органічний зв'язок із народною педагогікою давали добрі виховні результати. Народна пісня була матір'ю Шевченківської поезії. Вістря народних пісень у Шевченківській поезії спрямовано проти різних поневолювачів – чужих і своїх, що ладні продати й відректися від України. Малознаний пласт української музичної етнопедагогіки, який тісно пов'язаний із розвитком освіти й музично-теоретичної думки України, намагаємося осмислити і передати майбутнім поколінням досвід із невичерпної скарбниці етномузичного мистецтва, закладений в музичну творчість духовної культури української нації.

1. Білинська М. Грає Кобзар, виспівує / М. Білинська. – К.: Музична Україна, 1981. – С.48-54.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко // Полтавський вісник. – Полтава, 1994. – №4. – С.72-87.
3. Побережна Г., Щериця Т. Загальна теорія музики / Г. Щериця. – К.: Вища школа, 2004. – 352 с.
4. Стельмахович М. Українознавство в національній школі: посіб. для вчителів / М. Стельмахович. – Івано-Франківськ: Плай, 1995. – 204 с.
5. Українська етнопедагогіка: навч.-метод. посібник / за ред. В. Кононенка. – Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – 403 с.
6. Франко І. Твори в двадцяти томах / І.Франко. – К.: Держвидав, 1955. – Т.17.
7. Шевченко Т. Г. Автобіографія. Дневник / Т. Шевченко. – К.: Дніпро, 1988.
8. Шевченко Т.Г. Кобзар / Т. Шевченко. – К.: Дніпро, 1983.

Reference

1. Bilynska M. Kobzar is Playing, Singing / M. Bilinska.-K.: Musical Ukraine,1981.P.48-54.
2. Vashchenko H. Upbringing Ideal /H.Vashchenko // Poltava visnyk.-Poltava, 1994.-№4.-p.72-87.
3. Poberezhna H., Shcherytsia T. General Theory of Music / H. Shcherytsia.-K.: Higher School, 2004.-352 p.
4. Stelmakhovych M. Ukrainianknowing in National School:
5. Guidebook for teachers / M.Stelmakhovych.- Ivano-Frankivsk: Plai, 1995. - 204 p.
6. Ukrainian Ethnopedagogics: educ.-method.guidebook / edit. by V. Kononenko.- Kyiv- Ivano-Frankivsk: Plai, 2005. – 403 p.
7. Franko I. Works in twenty issues / I. Franko. – K.: Stateissuer, 1995.- №.17.
8. Shevchenko T.H. Authobiography. Diary / T.Shevchenko. – K.: Dnieper, 1988.9. Shevchenko T.H. Kobzar / T. Shevchenko. – K.: Dnieper, 1983.